

100 askelta maatalan luonnon monimuotoisuuteen

Mitä on maatalousluonnon monimuotoisuus? –webinaari
21.1.2026

Auli Hirvonen, maisema-asiantuntija, MKN
maisemapalvelut / ProAgria Etelä-Suomi

ARVO - Monimuotoisuudesta ja ekosysteemipalveluista lisäarvoa Järvi-Suomen
maa- ja puutarhatiloille,

ARMAS -Huoltovarmuutta ja resilienssiä ruokajärjestelmään

MehiVarma -Mehiläisten tuottama pölytys osana huoltovarmuutta.

MKN Maisema

100 askelta
maatalan luonnon
monimuotoisuuteen

LumoTAITO

SISÄLLYS

VILJELIJÖILLE	5
1. MONIMUOTOINEN MAISEMA	7
2. PELTOLUONTO	11
3. VESISTÖT	15
4. METSÄT	19
5. PERINNEBIOTOOPIT, LUONNONLAITUMET JA LAIDUNNUS	23
6. TILAN TÄRKEITÄ ELINYMPÄRISTÖJÄ	27
7. PÖLYTTÄJÄT	31
8. HARVINAISTUVA MAATALOUSYMPÄRISTÖN LAJISTO	35
9. LUONNONMUKAINEN TILAKESKUS	39
10. LUONNON MONIMUOTOISUUS OSANA MAATILAN VIESTINTÄÄ	43
SATA ASKELTA - MITEN KÄVI?	47
LUE LISÄÄ	48

Oppaan tavoitteita:
Innostaa
Vahvistaa
Tiedostaa
Motivoida
Antaa ajateltavaa
Lisätä tietoa
Kannustaa
Neuvoa
Helpottaa valintoja

Monimuotoinen maisema

Maiseman rakenteen perustekijöitä ovat mm. selänteet, laaksot, rinteet, taasangot, vesistöt ja asumisen sijoittuminen. Maisemarakenne on luonnon ja kulttuurin muodostama jatkuvassa muutostilassa oleva kokonaisuus, jonka perusosia ovat maa- ja kallioperä, ilmasto, vesi, elollinen luonto ja kulttuuriympäristöt. Maisemarakenne kertoo elinympäristöjen ja lajistollisen monimuotoisuuden vaihtelusta.

1. TIEDÄN,

että mitä monimuotoisempi tilani maisemarakenne on, sitä monimuotoisempi on myös alueen eliölajisto. Pienipiirteisissä maisemassa on enemmän elinympäristöjä lajistolle, kuin suuripiirteisissä maisemassa.

2. SÄILYTÄN

tilani maisemarakenteen tärkeitä osia, kuten oja pientareineen, saarekkeitä, monilaisia reunavyöhykkeitä, poimuilevia pellonreunoja, virtavesiä rantoineen ja pientareineen.

3. TUNNISTAN

tilani arvokkaat luontokohteet, kuten mm. perinnebiotoopit, jalopuut, lahoppuuston, monilajiset paahteiset pientareet ja reunavyöhykkeet sekä pienvesistöt.

4. HUOLEHDIN

tilani ekologisia yhteyksistä ja siten erilaisten eliölajien luontaisista leviämismahdollisuuksista. Metsänkäsitteilytoimien valinnalla voin vaikuttaa metsän ekologisiin yhteyksiin.

5. YMMÄRRÄN

luonnon monimuotoisuuden tärkeyden. Kun huomioin tilani luonnon, säilytän samalla sen tuottamia elintärkeitä ekosysteemipalveluja ja ylläpidän monipuolista eliölajistoa ja sekä niiden elinympäristöjä. Poistan vieraslajit tilaltani.

Tilat ovat erilaisia

- Maatilat ovat erilaisia, sijainniltaan, maisemarakenteeltaan ja luonnoltaan
- Kiinnostuksen kohteet tilalla
- Taloudelliset mahdollisuudet
- Motivaatio
- Tuotantosunnat
- Sivuelinkeinojen merkitys
- Aika on rajallista

Lumon kehittäminen on mahdollista jokaisella tilalla

Esimerkkejä oppaasta

11. HUOMIOIN

viljelyssä oman tilani maalajit ja maisemarakenteen. Pellon käytön suunnittelussa hyödynnän VIPU-palvelun karttapalvelua tai viljelyohjelmien satelliittikuvia. Hyödynnän näitä tietoja löytääkseni luonnon monimuotoisuudelle sopivia kasvulohkoja.

12. KÄYTÄN

satokasvien kanssa kerääjäkasveja. Monipuolinen aluskasviseos vaikuttaa juuriston hiilensidontaan. Kerääjäkasveissa on pölyttäjille hyviä kasveja.

13. KYLVÄN

monimuotoisuuskaistoja. Mitä enemmän kasvilajeja kaistalla on, sitä tehokkaampaa on pölytys ja luonnonmukainen tuholaistorjunta.

14. SUOSIN

monivuotisia ja -lajisia nurmia. Niillä voidaan luoda kukkivia elinympäristöjä hyönteisille ja muokkaamatonta maata maaperäeliöille.

52. ESTÄN

tilani kallioketoja ja ketoja umpeenkasvulta ja rehevöitymiseltä. Molemmat elinympäristöt ovat uhanalaisia ja usein vaateliaan niittylajiston elinpaikkoja.

53. SUOJELEN

tilallani olevia pienvesiä. Lähteet ja muut pienvedet ovat laajalti muokattuja ja monet niiden luontotyytit ovat uhanalaisia. Pääosa erityisesti Etelä-Suomen pienvesistä on menettänyt luontaiset ominaispiirteensä. Samalla on menetetty tärkeitä elinympäristöjä ja luontoarvoja.

54. SÄILYTÄN

tilani peltomaisemaan rajatuvat kalliojyrkänteet luonnontilaisina. Ne muodostavat erityisen pienilmaston ja tarjoavat elinympäristön vaateliaille lajeille.

61. TUNNISTAN

erilaiset hyödylliset pölyttäjärhyt eli kimalaiset, mehiläiset, ampiaiset, päivä- ja yöperhoset, kukkakärpäset ja kovakuoriaiset.

62. TARJOAN

viljelykierrossa pölyttäjille sopivia ravintokasveja, kuten rypsiä, rapsia, kuminaa, tattaria, apilaa ja härkäpapua.

63. HYÖDYNNÄN

kerääjäkasveja, jotka suosivat pölyttäjiä. Monimuotoisuutta lisäävät mm. hunajakukka, keltamaite, sinilupiini, sikuri, sinimailanen, puna-apila, veriapila ja persianapila.

64. HUOLEHDIN

kukkajatkumosta eli siitä, että maatilani alueella on kukkivia kasveja läpi kasvukauden. Näin turvaan pölyttäjien ravinnon, eli meden ja siitepölyn saannin. Kukkajatkumon muodostavat luonnonkasvit, koristekasvit ja viljelykasvit.

Mikä on tärkeää?

- Tietää missä tilan luonnon monimuotoisuus esiintyy
- Tietää mitä kehittämisen paikkoja tilalla on, mitä kannattaa tehdä
- Vaikka ei lisäisi luonnon monimuotoisuuden mahdollisuuksia, ei myöskään huononna sen tilaa
- Ymmärtää oma maatila osaksi laajempaa kokonaisuutta: ekologiset verkostot, ekosysteemipalvelut , vesiensuojelu, lajiston suojelu ja maisemarakenteen säilyttäminen
- Hyödyntää tutkittua tietoa, erilaisia rahoituksia ja hankkeita luonnon monimuotoisuuden hoidossa
- Viestiä tekemästään lumotyöstä
- Tiedostaa yhteistyön merkitys

Lopuksi tulos

SATA ASKELTA

Nyt olet kävellyt sata askelta luonnon monimuotoisuuden polulla. Tun-
tuiko helpolta, vai oliko haasteita? Tämä opas antaa sinulle työkaluja,
mietittävää ja käytännön vinkkejä erilaisiin tapoihin lisätä luonnon mo-
nimuotoisuutta tilallasi.

Laske kuinka monta askelta sinä sait kasaan.

0-29 askelta

Luonnon monimuotoisuuden edistäminen ei taida vielä olla jokapäiväistä
tilallasi? Ei hätää, tämän oppaan askelista voit poimia itsellesi sopivia
tekoja ja nousta helposti seuraavalle tasolle.

30-59 askelta

Hyvältä näyttää! Olet selkeästi ottanut luonnon monimuotoisuuden huo-
mioon tilallasi. Oliko joku osa-alue helpompi kuin toinen? Kaikilla tiloilla
ei ole mahdollisuutta esimerkiksi luonnonlaidunnukseen, jonka kautta
syntyy monia luonnon monimuotoisuutta edistäviä vaikutuksia. Silloin
voi petrata muita osa-alueita.

60-100 askelta

Loistavaa! Luonnon monimuotoisuus on sinulle tuttua ja arkipäivää.
Haasta itsesi ja tavoittele mahdollisimman suurta lukua.

MKN Maisemapalvelut / ProAgria

Luonnon monimuotoisuuden asiantuntijoita lähes jokaisessa maakunnassa

- Meiltä saa maatiloille Neuvopalvelun kautta maastokartoituksia, suunnitelmia ja neuvontaa
- Teemme tiloille myös suunnitelmallisia pitkän tähtäimen luonnon monimuotoisuusstrategioita, eli mihin tilalla kannattaa panostaa niin luonnon kuin talouden kannalta

<https://www.maajakotitalousnaiset.fi/uploads/100-askelta-luonnon-monimuotoisuuteen-OPAS-netti.pdf>

